

RELIGIOUS ETHOLOGY.

Some methodological aspects.

Scriptie voor het Doktoraal-examen
in de Fakuliteit der Godgeleerdheid.
1973.

A.J.Vink.

RELIGIOUS ETHOLOGY.

Some Methodological Aspects.

A.J.Vink.

0.0. Since 1961 the Institute of Religious Iconography of the State University of Groningen has been collecting pictorial material of various kinds for the study of religions. This archaeological, iconographical and ethnographical material, consisting of slides and photographs, is given basic documentation according to a standard list, and then provided with fuller scientific documentation. The stock is listed under the headings: sculpture, masks, paintings, reliefs and carvings, architecture, objects of ordinary use, man in his milieu, and until recently it also comprised a large quantity of heterogeneous material representing people in more or less clear situations of religious relevance.

The necessity of correlating the divisions named above and making it possible to establish a serviceable system of cross-reference, led to theoretical reflection and more especially to seeking a possibility of making the theory formation of science of religion, of which this volume offers an impression, operational for designing taxonomies and classificatory systems in science of religion.

0.1. The methodic primacy of behaviour.

The first consequence was to make a heading "(religious) behaviour" as matrix and point of departure for cross-references for the whole systematic documentation. This methodic primacy of behaviour for research and classification is based initially upon the simple fact that no serviceable system of cross-references can be devised based on one of the other headings, since these all contain elements of material culture or artifacts; at the same time the methodic primacy of behaviour may be posited from the hypothesis that religion as a cultural institution is best approached and analysed through the behavioral aspects. In the

words of Spiro:

"...In short, the existence of a sociocultural variable (here: religion, A.V.) means that in any sense of "behavior" - cognitive, affective, or motor - there occurs some behavior in which, or by which, the variable in question is instanced. Hence, a theory of the "existence" of religion must ultimately be capable of explaining religious "behavior". (Spiro 1966:99).

Spiro's definition of religion also stresses the behavioural aspects:

"...religion (is) an institution consisting of culturally patterned interaction with culturally postulated superhuman beings". (ibid.:96)

This interaction may be direct or intermediate; the latter category, which Nadel calls "co-activity" (Nadel 1951:28), also includes "norms, beliefs, in short, ideological elements". For

"... an idea not communicated is beyond examination...Nor can symbols of whatever kind...ever be imagined away from the interplay of behavior; for they are both the product of action and the starting points of new action, on the part of those who perceive and comprehend the symbol...". (ibid.:28,29).

Spiro too has clearly shown that what we call "culture" is an abstraction of the observed behaviours in common of many individuals in a specified group (while that which we call "personality" is equally an abstraction of human behaviour, viz. that of the individual). (cf. Spiro 1951). The concrete empirical source of these abstractions is the same, it is the mutually patterned and resonant behaviour of human beings in society (cf. La Barre 1970: 46,47).

0.2. Culture and behaviour.

The forms of behaviour which constitute the principal subject-matter of anthropological research, should according to Nadel be "recurrent, regular, coherent and predictable":

"...the subject matter of our inquiry is standardized behaviour patterns: their integrated totality is culture". (Nadel 1951: 28,29).

I do not agree, though, with Leertouwer's view that unique, unpredictable irregular and incoherent actions may very well have meaning in a metaphysical sense, but not in terms of cultural science (Leertouwer: s.a.: 10); it should at least be attempted to relate such behaviour to -, or to set it against the background of- some established standardized pattern (cf. Nadel 1951: 30). And even if this does not prove possible and analysis of such behaviour has to be left to other disciplines, this does not imply that the behaviour in question is ideosyncratic in terms of the cultural sciences.

For a fuller discussion of the relation between culture and behaviour, methodically and theoretically considered, cf. Tennekes 1971: 80ff. Here I will only quote a few sentences of immediate relevance to the present argument:

"...I stress that in one way or another, the cultural anthropologist deals with behavior..." (ibid.: 80).

and this behavior as object of culturological research includes both the "pattern for behavior" ("normative behavior patterns") and the "pattern of behavior" ("factual behavior patterns"). (cf. ibid.: 85).

"...Just as "social structure", so also does "culture" presuppose concrete, acting persons; one can no more separate a system of symbolic meanings from concrete people as one can a system of social relationships and interactions". (ibid.: 82).

"...It is not really correct to say that "everything that man does" IS culture... It is better to say that all this may be viewed as culture... I would indeed describe behavior as "the things people have, the things they do and what they think". This is a broader definition than usual in cultural anthropology. But to me behavior has both an "inner" and an "outer" aspect. To "inner" behavior belong those matters

which are not immediately visible, such as attitudes, convictions, ideas, etc.; and among "outer" behavior I include artifacts in which human behavior has, as it were, crystallized or hardened: houses, tools, works of art, etc." (ibid. 84).

I believe one could hardly imagine a more apt and far-reaching description of the theoretical and methodical primacy of behaviour, in this case religious behaviour, as the starting-point for the analysis and classification of material and immaterial elements of the cultural institution called "religion".

0.3. Starting-points for a taxonomy of behaviour.

In projecting criteria for a taxonomy of behaviour, we must take account of both aspects named above, the "inner" and the "outer" aspect. It seems to me that we could use, also for the classifying of religious cultural elements, the list of 7 major facets employed by Murdock and others as primary basis of classification:

- "1. Every element of culture involves... a patterned activity, i.e., a customary norm of motor, verbal, or implicit (covert or ideational) behavior.
  2. ...an activity is normally considered appropriate only under certain circumstances, e.g., of time and place.
  3. ...customary activities are frequently associated with a particular subject, i.e., a culturally defined class of persons, the occupants of a particular status, or the members of a specified social group.
  4. ...an activity is commonly directed toward some object, which may be an inanimate thing, an animal, or a person. (or, a superhuman being; A.V.).
  5. ...many activities are accomplished by the use of some means external to both the subject and the object.
  6. ...activities are normally performed with a purpose or goal in mind.
  7. ...an activity commonly has some concrete result, affecting either the subject, the object, or both."
- (Murdock a.o. 1967: XXI, XXII).

The facets named under 2 to 7 inclusive offer few methodological problems. With no 1. it is otherwise. How for instance can uncus-
tomary, idiosyncratic, but religiously relevant behaviour be classified ?
Moreover, simple classification is only one of the different ways
of perceiving order in the phenomena; besides the classificatory
sense we must distinguish a systematic sense: the former concerns
"a relation of similarity contrasting them with all other phenomena",
the latter "structural-functional relations". (McKinney 1969: 8, 9).
These two different modes of cognitively ordering phenomena are
combined in a typology -for this is built up of types - of which
the double theoretical function is implicit: to classify and to
systematize. The question is whether through the process of con-
ceptualization, generalization and reduction, -and typification is
a component part of this process - a typology of religious beha-
viour can be designed capable of serving as a heuristic device in
the analysis and classification of e.g. a collection of pictorial
material. To this problem I shall return later on in this paper.

1.0. Religion is a cultural institution...

That religion is a cultural institution is a truism which can
only be ignored in the field of metaphysics. However:

"...This means that the variables constituting a religious
system have the same ontological status as those of other cul-
tural systems: its beliefs are normative, its rituals collec-
tive, its values prescriptive ... Religion has the same metho-
dological status as other cultural systems, i.e., religious
variables are to be explained by the same explanatory schemata
- historical, structural, functional, and causal - as those
by which other cultural variables are explained". (Spiro
1966: 97).

The taking up of this position has some methodological consequences:
the last quotation emphasizes Drijvers's remark that the primacy
of theory is not substantial but only operational (s.a.: 2).

The question now arises, what results the various anthropological
approaches to religion have produced. (cf. Van Baal 1971), and
whether these results can be correlated in some way. That is to
say, there is a growing need for a makro-theoretical framework

as operational point of departure for applying the various strategies of research and as frame of correlation for combining the results obtained.

We shall return below to this possible makro^s-theoretical framework. First we must say a few words regarding concepts such as "culture", "cultural institution", "cultural system", etc.

1.1. The culture concept.

A critical survey of the numerous definitions and descriptions of "Culture" is superfluous here. (cf. Kroeber & Kluckhohn 1952). Suitable for further use are, I think, the descriptions of Van Doorn and Lammers:

"... the totality of what man has acquired, which is shared by a number of persons and which can be transmitted to others. Culture... is the total result of man's power of objectification. It is his design of reality". (1967: 21).

This is in essential agreement with the formulation of Tennekes:

"... Culture is a system of symbolic meanings which supply with his orientation to reality (that is, to his natural environment, to his relations with his fellowmen, and to himself". (1971: 61).

"... it is... the totality of aims, etc., which determine actual behavior". (ibid.: 82).

Geertz also formulates his culture concept in terms of the same purport:

"... an historically transmitted pattern of meanings embodied in symbols, a system of inherited conceptions expressed in symbolic forms by means of which men communicate, perpetuate and develop their knowledge about and attitudes toward life". (Geertz 1966: 3).

The common aspects of all cultures are expressed by Murdock in a series of 7 basic assumptions: culture is learned, is inculcated, is social, is ideational, is gratifying, is adaptive, is interpretative. (cf. Murdock 1940: 361-70). It seems to me that these basic assumptions can form a serviceable set of co-ordinates for the analysis of the cultural system "religion". (cf. Spiro 1966).

1.2. Socio-cultural systems.

Nadel's definition of culture, which fits in so well with my line of thought, was already cited above: "the integrated totality of standardized behavior patterns" (1951: 29). This conception of culture, inclusive as it is, only covers part of the reality which requires to be placed in a macro-theory for anthropological research. This reality may be summarized in the term "socio-cultural systems"; the two components of which are described by Nadel as follows:

"...Society, as I see it, means the totality of social facts projected on to the dimension of relationships and groupings; culture, the same totality in the dimension of action" (ibid.: 79, 80),

that is, "action in the wider sense, with its three co-ordinates language, idea systems, and physical action" (ibid.: 85). When further references are made in this paper to "socio-cultural systems", this two-dimensional model may be borne in mind.

1.3. Institutions.

"...The term institution, in fact, is so variously used that it is doubtful if it has a single meaning common to all its applications" said L.T. Hobhouse (in: Nadel 1951: 108 n.); but all the same it is possible to give a functional definition of the concept. The principal aspects of institutions are, according to Becker-Wiese: the conceptual character, that lies in the function or purpose the researcher ascribes to them; the means available for the realization of the concept; and the normative character of the whole. (ibid.)

Radcliffe-Brown defines institutions as "standardized modes of behaviour" (ibid.: 109), which is close to Nadel's view:

"...By institution, then, we shall mean a standardized mode of social behaviour or, since social behaviour means co-activity, a standardized mode of co-activity". (ibid. 108). (for the concept "co-activity" see under 0.1.).

The most important facets of this definition are in Nadel's formulation: 1. the degree and nature of the standardization visible in the co-activity; 2. the group of individuals or the "personnel"

who are its carriers; 3. the purposive orientation, the aim-contents, of the activity. Moreover,

"...we should also include data which... represent prerequisite conditions, namely, the physical environment in which, and the material tools with which, any institution is realised". (ibid.: 111).

These facets constitute in my opinion the analytical components for religion as a "cultural institution", which as such is only to be distinguished from other cultural institutions "by virtue of its reference to superhuman beings", and like all other institutions may be subdivided into "belief, value and action systems". (Spiro 1966: 98).

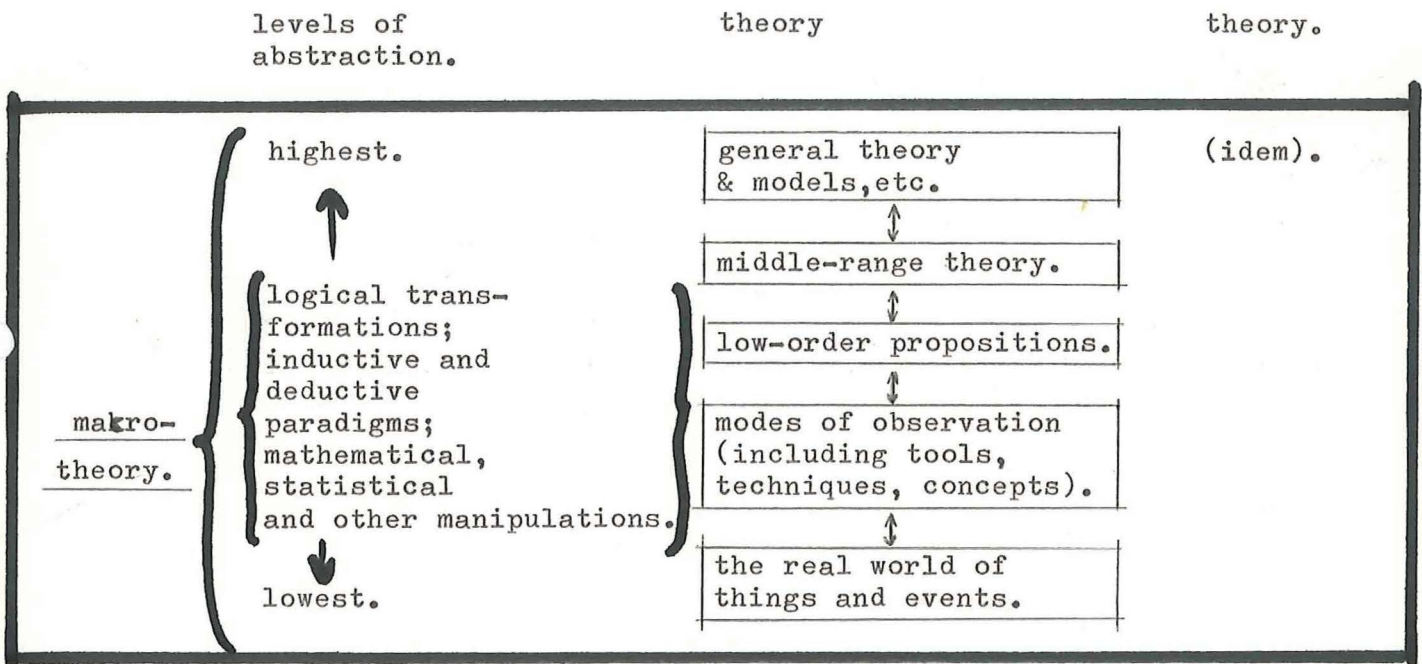
2.0. Phenomenological and anthropological approaches.

Up to the present it is still the phenomenological method, characterized as systematic or comparative science of religion, from which researchers are generally wont to equip themselves for the examination of "religion". For a critical evaluation of this method I may refer to the papers of van Baaren and Leertouwer, in which the latter justly remarks that the phenomenological method prevents Van der Leeuw and Widengren from doing justice to religious behaviour as a comparatively independent category of phenomena. The methodic primacy of behaviour (religious behaviour) I have postulated, requires other, anthropological approaches - at least in so far as the subject is suited to them.

Geertz is fairly pessimistic regarding the results so far obtained by anthropological work on religion; in his opinion we see "the anthropological study of religion ... in fact in a state of general stagnation; it is living off the conceptual capital of its ancestors, Durkheim, Weber, Freud, or Malinowski". If research tries to rise above this academic level, there is risk of "arbitrary eclecticism, superficial theory-mongering and sheer intellectual confusion". That the present paper has not escaped these faults must be at once admitted but, to speak with Geertz, "I, at least, can see no other road of escape from ... the dead hand of competence". (Geertz 1966: *passim*).

2.1. Theory and makro-theory.

The principal anthropological theories - structuralism, functionalism, culture-and-personality, historical particularism, statistical methods and so on - have each to some extent contributed to insight in causes and functions of religious systems. Methodically considered, however, the results of these various approaches are heterogeneous and will not fit into a coherent relation. Now a "holistic meta-theory" seems to me a (tempting) function, yet there is great need of a makro-theory, based on nomothetic principles, as framework in which the various methodic approaches, while maintaining their own methodological presuppositions, may be profitably combined. The relation between the various "general theories" and a "makro-theory" is represented in the schema given below (adapted from Pelto 1970: 3).

The various methodological procedures, each comprising the totality of analytical operations between "the real world of things and events", must be related to each other on the basis of the propositions and hypotheses of a macro-theory.

2.2. Is it possible to construct such a makro-theoretical framework in which the various theoretical approaches to cultural institutions, e.g. religion, may be profitably related to each other? Activated in part by need for classificatory systems for the documentation of religious iconography, I have postulated that from the point of view of method the analysis and classification of behaviour comes first; this position finds support in the methodological propositions of various anthropologists (see above). It seems to me this primacy of behaviour should also be the "Leitmotiv" in designing a macro-theory.

An exposition of the basic principles for such a theory I have taken mainly from Marvin Harris's "The Rise of Anthropological Theory" (1968), while account must be taken of what was said above regarding behaviour and culture. For, according to Pelto, "Harris ... insists that he is studying culture, though his goals are clearly the description of behaviour patterns, based largely on non-verbal data. In this view, verbal materials are of some use in understanding and classifying human behavior, but they are distinctly secondary". (Pelto 1970: 82).

3.0. Of all people: Marx.

The study of "culture" and "cultural systems" means that rules are formulated, or if preferred "regularities" in synchronous -functional- and diachronous -causal- perspective; this arises from the consideration that to seek and formulate historical regularities should have methodological priority in the anthropological sciences.

The first formulations of such a "general theory" in the form of a "law of cultural evolution" may be abstracted from the theories of Marx and Engels. The principal ingredients of this "law" are:

1. "... the trisection of sociocultural systems into techno-economic base, social organization, and ideology;
2. ... the explanation of ideology and social organization as adaptive responses to techno-economic conditions;
3. ... the formulation of a functionalist model providing for interactive aspects between all parts of the system;

4. ... the provision for analysis of both system-maintaining and system-destroying variables; and

5. ... the pre-eminence of culture over race."(Harris 1968: 240).

This "strategy of cultural materialism" starts from the assumption that "... the explanation for cultural differences and similarities is to be found in the techno-economic processes responsible for the production of the material requirements of biosocial survival", and that " ... the techno-economic parameters (i.e., characteristic elements or constant factors; A.V.) of sociocultural systems exert selective pressures in favor of certain types of organizational structures and upon the survival and spread of definite types of ideological complexes". (Harris 1968: 241). (N.B.: It is therefore possible to apply the research strategy of Marx without taking over his specific analysis of e.g. capitalistic structures of society !).

The importance of this theory for designing a "general law of evolution" is that " ... the most powerful generalizations about history are to be found by studying the relationship between the qualitative and quantitative aspects of culture energy systems as the independent variables and the quantitative and qualitative aspects of the other domains of sociocultural phenomena as the dependent ones". (ibid.: 651). The essence of cultural materialism is that it

"... directs attention to the interaction between behavior and environment as mediated by the human organism and its cultural apparatus. It does so as an order of priority in conformity with the prediction that group structures and ideology are responsive to these classes of material conditions?....,

taking its departure therefore from the proposition that

"... social organization and ideology tend to be the dependent variables in any large diachronic sample of sociocultural systems". (ibid.: 658, 659).

As macro-theory of sociocultural evolution cultural materialism (i.e., the principle of techno-economic and techno-environmental determinism) is analogous with Darwin's doctrine of natural selection.

As the latter gives priority to the study of differential reproductive success, thus the principle of ~~the~~ techno-environmental, techno-economic determinism gives priority to the study of the material circumstances of sociocultural life:

"... this principle holds that similar technologies applied to similar environments tend to produce similar arrangements of labor in production and distribution, and that these in turn call forth similar kinds of social groupings, which justify and coordinate their activities by means of similar systems of values and beliefs"; (ibid.: 4)

or, in a present-day anthropological formulation:

"... it is the techno-environmental and techno-economic conditions in which the human population finds itself which demand priority of analysis because there exists overwhelming evidence that these are the parts of the ~~system~~ total sociocultural system which in the long run and in most cases swing social structure and ideology into functional conformity". (ibid.: 566).

- 3.1. It is not superfluous here to point out a frequent misunderstanding. Often it is objected to the cultural materialist research strategy sketched above, that it is one-sided and that economic explanations are "single-factor" explanations and therefore simplistic. It is supposed to be equivalent to economic determinism, only recognizing man's rational aspects since the irrational aspects are either superfluous or at any rate dysfunctional. Such reproach stems from anti-economic-determinist dogmatism or from ignorance regarding the macro-theoretical character of cultural materialism, as this only utilizes the techno-economic and techno-environmental parameters of sociocultural systems as independent variables. Moreover, it is exactly this approach which is able to place apparently irrational or dysfunctional aspects in a causal-functional relation. That even a wide, but superficial interest in economic phenomena is not sufficient to make this causal-functional connexion, is shown by Malinowski's analysis of the Kula ring.

In his preface to "Argonauts of the Western Pacific", Frazer does indeed praise Malinowski's stressing of economic factors, yet it is precisely the motivations and sentiments arising from non-economic needs which dominate the entire Kula, according to Malinowski's description. The complex functions of such systems only become clear if one begins with the cultural-materialist proposition that the social and ideological variables are dependent on the techno-economic and techno-environmental ones, and then in this framework proceeds to order the relevant ecological, economic, political, demographic, cognitive and other data and to formulate hypotheses. Truly no field for oversimplification !

3.2. The search for laws in history.

The great importance of cultural materialism lies in the nomothetic character of this theory, which seeks for the regularities in the developments of sociocultural systems. This also was, and in certain respects still is, the aim of statistical cross-cultural surveys (Tylor, Spencer, Steinmetz, Hobhouse, Wheeler, Ginsberg, Murdock et.al.). However,

"... statistics cannot validate functional hypotheses or hypotheses about origins when the data are synchronic".
(Jorgensen 1966: 12, in Harris 1968: 618).

"... one glaring defect... is characteristic of all the statistical comparative studies carried out since Tylor's pioneering essay. None of them have been capable of showing causal relations... None of the studies have concerned themselves with time-structured data... (Harris 1968: 618).

and:

"... statistical results can never be better than the ethnographical data". (Driver & Kroeber 1932: 255).

All the same statistical data can and must be used to supplement other approaches. Particularly the "Human Relations Area Files", the "World Ethnographic Sample", the "Outline of ~~WORLD ETHNOGRAPHIC SAMPLE~~

Cultural Materials" of Murdock a.o. are very useful, sometimes even indispensable, yet the unavoidable conclusion remains "that there is no substitute for macro-theory founded on detailed diachronic and synchronic causal-functional analysis of specific cases". (Harris 1968: 633). (Cf. also: A.J.Köbben: "New ways of presenting an old idea: the statistical method in social anthropology". 1952).

For an extensive review of the contributions made by the various anthropological theories to the setting up of an operational cultural materialist research strategy, and of the feedback of this strategy to those theories, see the book by Harris. It is not surprising that especially archaeology has had good results from this approach. Finally, if anthropology is to be a science of history, then it cannot be sufficiently stressed that

"... the vindication of the strategy of cultural materialism ... lies in the capacity ... to generate major explanatory hypotheses which can be subjected to the tests of ethnographic and archaeological research, modified if necessary, and made part of a corpus of theory equally capable of explaining the most generalised features of universal history and the most exotic specialties of particular cultures". (Harris 1968: 687).

4.0. Problems of operationalization.

The discussion as to whether operational concepts for the description and analysis of behaviour, conceptions etc. should be taken from the cognitive system of the actor or from the scientific conceptual apparatus of the researcher, is usually conducted in terms of the "emic-etic" dichotomy. (Terms introduced by Kenneth Pike, on the analogy of the linguistic terms "phonemic" and "phonetic". (Pike 1954). Harris defines these terms as follows:

"... emic statements refer to logical-empirical systems whose phenomenal distinctions or "things" are built up out of contrasts and discriminations significant, meaningful, real, accurate, or in some other fashion regarded as appropriate by the actors themselves". (Harris 1968: 571).

"... etic statements depend upon phenomenal distinctions judged appropriate by the community of scientific observers".
(*ibid.*: 575).

Thus the answer to the question whether certain concepts are emic or etic lies in their logico-empirical relation with cognitive processes. The language of anthropology consists of concepts resulting from a mixture of emic and etic operations.

Naturally this distinction between emic and etic does not coincide with the contrast between ideal and actual behaviour. The latter contrast rest upon the consideration that "... there is one set of patterned regularities consisting of what people say or believe about what they do or should do and another set of patterned regularities concerned with what they 'actually do'".

The emic-etic dichotomy on the other hand,

"... rests upon the epistemological significance of describing cultural things through categories and relations which are necessarily isomorphic with those appropriate or meaningful to the actors, as opposed to categories and relations which arise independently in the ethnographer's data language. Thus, actual behavior can be treated in both an emic and an etic fashion". (*ibid.*: 580).

Obviously cross-cultural comparison of cultural concepts is only possible in etic categories.

- 4.1. We cannot enter into the complex problematic of cross-cultural comparison touched upon here; see for this matter int.al. Frank Moore Ed.: "Readings in Cross-Cultural Methodology", 1961. Let me quote, however, a few remarks directly relevant to this argumentation:

"... valid cross-cultural comparison could best proceed from the invariant points of reference supplied by the biological, psychological, and sociosituational "givens" of human life;"

for

"... all cultures constitute so many somewhat distinct answers to essentially the same questions posed by human biology and by the generalities of the human situation", (Kluckhohn 1953,

in Moore 1961: 105)

a starting point entirely in keeping with the cultural materialist research strategy.

2 "... in any case, the crucial point is this: biological, psychological, and sociosituational universals afford the possibility of comparison of cultures in terms which are not ethnocentric, which depart from 'givens', begging no needless questions". (Kluckhohn 1953; in Moore 1961: 101).

4.2. Deductive elements and explanatory schemata.

The methodic primacy of behaviour, within the framework of the cultural-materialist research strategy having biological, psychological and sociosituational cultural universals as invariant points of reference, on which basis cross-cultural comparison is possible: this is the deductive dimension for the research procedure. For the developing of operational (= intersubjectively meaningful) explanatory schemata aiming at the analysis of religion as a cultural institution, Spiro's article (1966) seems very important to me. His definition of religion as "an institution consisting of culturally patterned interaction with culturally postulated superhuman beings" incorporates the chief deductive elements; it clearly delimits religion as a cultural institution from other cultural institutions by positing superhuman beings as the specific core variable; his systematic differentiation of religion in belief, value and action systems offers a very useful analytic model for correlation with other cultural systems. He combines the various approaches into two groups: causal and functional, both taking their departure from the aforesaid invariant points of reference, which constitute the needs for the "satisfaction of which the religion is a vast instrumental reality". Religious behaviour is thus motivated by "... the expectation of satisfying cognitive, substantive, and expressive desires; the corresponding functions can be called adjustive, adaptive and integrative". (Spiro 1966: passim).

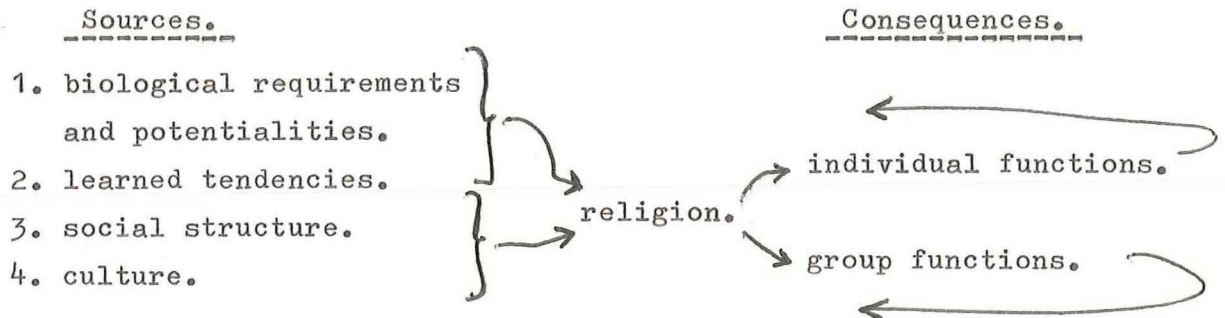
In his article Spiro does not discuss the problem of the origins of religion, since he considers speculations on this subject cannot be tested. We find a fascinating attempt at giving some theoretical

support precisely to these untestable speculations in Weston La Barre's book: "The Ghost Dance; The Origins of Religion". His psycho-cultural analysis of the causes and functions of religion fall entirely within the framework of cultural materialism as macro-theory; and on the basis of the presuppositions of this macro-theory, we see that Spiro's more functionalistic approach and La Barre's which is more causally oriented may be brought into fruitful relation. Definite practical results have been obtained by this research strategy in the study of the Potlatch systems of the American Northwest Coast by Andrew Vayda and Wayne Suttles (cf. Harris 1968: 311). This new approach also stresses the importance of the prestige accruing to the potlatch leaders from giving presents, food and other valuables, to members of other groups; but

"... whereas this prestige has nothing but a completely inexplicable and unqualified penchant for self-glorification at its base in Benedikt's account (1959), we now see that the entire prestige system was probably in definite and controlled articulation with aboriginal techno-environmental and techno-economic conditions vital to the maintenance of individual and collective life...".

"... under aboriginal conditions, the Kwakiutl potlatch must have been one of the varieties of redistributive systems by which incipiently stratified social systems maintained their productivity levels and maximized their social cohesion". (Harris 1968: 313).

An explanatory scheme which is clearly very serviceable in the setting of the macro-theory described, is the so-called "field-theory". Leertouwer gives an example of its application in his paper (s.a.: 4). Yinger renders the "field context of religion" in the following model (1970: 89):

Yinger describes the advantages of a field-theoretical approach as follows:

"... it more readily combines attention to individual and group elements, to part-whole relationships; ... Because in field theory individual and situation cannot even be defined fully, independently of each other, there is no chance that their mutual influences will be disregarded.

... a field approach can use **both** one-directional and feedback causal models...

... a field approach makes no assumptions about ~~given~~ system normalcy, and is as prepared to study the effects of disjunctions among the influences of the social structure, culture, and character as it is to study the effects of their conjunction..".
(ibid.:90).

5.1. Typology and classification of religious behaviour.

After consideration of the above, I would briefly return to my point of departure: the search for possibilities of constructing classification systems for scientific religious iconography.

To make my meaning clear: by "taxonomy" I understand "the study of the general principles of a scientific (etic) classification"; by "classification", "the systematic arrangement in groups of categories according to established criteria", these criteria being derived from the taxonomy; and by "typology", a classification based on types".

In designing a typology of religious behaviour we are confronted with the same problematic that was discussed under 4.0. in the terminology of the emic-etic dichotomy. There are two kinds of typology, whose objects of classification are the same phenomena:

"... 'first order constructs' or 'existential types': typifications or types constructed by participants in social systems. They are fundamental data for the social scientist and stand in contrast to, and yet in continuity with, the 'second order constructs' or 'constructed types' he develops and utilizes... This suggests that there is a continuity between typifying and concept-formation activity of action in social systems and that of social scientists...". (McKinney 1969: 2).

Here the problem of concept-formation is once more presented in all its acuteness. All concepts are the result of a process of generalization, implying abstraction and reduction, and typification is an important aspect of this process:

"... typification consists in the pragmatic reduction and equalization of attributes relevant to the particular purpose at hand for which the type has been formed, and involves disregarding those individual differences of the typified objects that are not relevant to such purpose". (ibid.: 3).

The result of this typification process as part of a whole methodological procedure is the typology, which...

"... must be understood as representative of a pragmatic research methodology and thus subjected to evaluation in terms of the accuracy of predictions which result from its utilization". (ibid.: 3).

In the latter quotation the emphasis is on the concept 'pragmatic'. The discussion as to whether typological configurations have an ontological existence in the realistic sense, or whether they are abstractions in a nominalistic sense, is secondary here. Of immediate importance for us is the intrinsic relation between typologizing and comparative study:

"... the only kind of comparative generalization about cultural data that has been made and can be made is typological".

(Znaniecki 1952: 179, in McKinney 1969: 7).

The types which serve as starting-points for comparative generalization

zations may have different functions: they can be used for classificatory or descriptive ends; as heuristic devices and as methodological conveniences. We must make it explicit, however, that types function as theory, as was already said above:

"... types represent phenomena in both a classificatory sense (a relation of similarity contrasting them with all other phenomena) and in systemic sense (structural-functional relations...". McKinney 1969: 8, 9).

The distinction between the properties of the classificatory sense and of the systemic sense is very important, because these properties can, I think, be used as taxonomic categories in designing typologies for classifying and systematizing e.g. a documentary stock of "religious behaviour".

Class.	System.
Relations ~~simple~~ of similarity.	Relations of interconnectedness.
Relations simple.	Relations complex.
Without form.	Characteristic form.
No quality of integration, coordinated by similarity.	Integrated-coordinated by interdependence.
Members may be moved about without violence to them or to class.	Units may not be moved about without violence to them or to system.
No cohesion between members of a class.	Functional consistency.
An aggregate.	A genuine whole, having a structure.
The sum of its parts.	Organic unity: not the sum of its constituent units.

(Radcliff^e-Brown 1957: 22, in McKinney 1969: 9).

This survey of properties shows int.al. that

"... the type is basically a hypothetical or model course of action, process, structure, system, object, etc. When using the type as an explanatory scheme, one is really saying, in a probabilistic sense, that this is the expected behavior of the sect ...

.. or whatever the type may be".(McKinney 1969: 9).

Types and typologies are in any case useful as composite theoretical-methodological devices, though their operationalization and practical application to e.g. the iconography of science of religion still requires much preparatory work in the theoretical field. As illustration, I give below a minimum list of basic categories of religious behaviour; the list is taken from Wallace and Yinger. (co-determinant for typification were: the stress upon anthropological data, the incorporation of magic in the definition of religion and the restriction to supernatural systems).

- "
1. adressing the supernatural (prayer, exorcism).
  2. music (dancing, singing, chanting, playing instruments).
  3. physiological exercise (physical manipulation of psychological states through drugs, deprivation, and mortification).
  4. exhortation (adressing others as representative of divinity).
  5. reciting the code (use of the sacred written and oral literature, which contains statements regarding the pantheon, cosmology, myths, and moral injunctions).
  6. simulation (imitating things for purposes of control).
  7. mana (touching things possessed of sacred power; laying on of hands).
  8. taboo (avoiding things to prevent the activation of unwanted power or undesired events).
  9. feasts (sacred meals).
  10. sacrifices (immolation, offerings, fees).
  11. congregation (processions, meetings, convocations).
  12. inspiration (pursuit of revelation, conversion, possession, mystical ecstasy).
  13. symbolism (manufacture and use of symbolic objects.).

These are not tight analytic categories of religious behavior,

but they serve well to indicate the range. Perhaps they treat religion too much as a static and isolated system, and therefore we might extend them in two directions:

14. extending and modifying the code (in connection with category 5).

15. applying religious values in nonreligious contexts (... the consequential dimension)."

(Yinger 1970: 16, 17).

This list raises various questions, such as: on the grounds of what criteria can the 15 categories enumerated be called basis ?

If these are types of religious behaviour, and therefore "phenomena in both a classificatory and a systemic sense" (see above), then ~~what~~ what are the "established criteria", i.e. the taxonomic criteria upon which such a list is based ?

Obviously no fruitful operationalization is yet offered here of such theory formation now available as is relevant for the religious sciences.

A.J.Vink.

References.

- Baal, J. van. 1971 "Symbols for Communication. An Introduction to the Anthropological Study of Religion". Assen.
- Baaren, Th. P. van (s.a.) "Science of Religion as a Systematic Discipline".
(In this volume, pp. ..)
- La Barre, W. 1970. "The Ghost Dance. The Origins of Religion". N.York.
- Benedikt, R. 1959. "Patterns of Culture". N.York.
- Doorn, J. A. A. van & C. J. Lammers. 1967. "Moderne Sociologie. Systematiek en Analyse". Utrecht/Antwerpen.
- Driver, H. E. & A. L. Kroeber. 1932 "Quantitative Expression of Cultural relationships".
In: Un. Calif. Publ. Am. Arch., 31.
- Drijvers, H. J. W. (s.a.) "Theory Formation in Science of Religion and the Study of the History of Religions".
(In this volume, pp ...)
- Geertz, C. 1966. "Religion as a Cultural System".
In: M. Banton, ed.: "Anthropological Approaches to the Study of Religion". London 1966.
- Harris, M. 1968. "The Rise of Anthropological Theory; A History of Theories of Culture". N.York.
- Kluckhohn, C. 1953. "Universal Categories of Culture".
In: A. L. Kroeber, ed.: "Anthropology Today", pp 507-523. Chicago 1953.
- Köbben, A. J. 1952. "New Ways of Presenting an Old Idea: The Statistical Method in Social Anthropology".
In: Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, vol. 82 (1952): 129-146.
- Kroeber, A. L. & C. Kluckhohn. 1952. "Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions". Harvard Un.
- Leertouwer, L. (s.a.) "Inquiry into Religious Behaviour".
(In this volume, pp ...)
- McKinney, J. C. 1969. "Typification, Typologies, and Sociological Theory".
In: Social Forces, vol. 48 no 1:1-12.
(espec. 1969).

- Moore, F.W., ed. 1961. "Readings in Cross-Cultural Methodology".
New Haven, Conn.
- Murdock, G.P. 1940. "The Cross-Cultural Survey".
In: Am. Sociol. Rev., vol. 5 no 3 (June 1940):
361-370.
- Murdock, G.P., a.o. 1967. "Outline of Cultural Materials". 4 th.
New Haven, Conn.
- Nadel, S.F. 1951. "The foundations of Social Anthropology".
London.
- Pelto, P.J. 1970. "Anthropological Research. The Structure
of Inquiry".
N.York.
- Pike, K. 1954. "Language in Relation to a Unified The-
ory of the Structure of Human Behavior".
Vol. I. Glendale, Calif.
- Radcliffe-Brown, A.R. 1957. "A Natural Science of Society".
Glencoe, Ill.
- Spiro, M.E. 1951. "Culture and Personality, The Natural His-
tory of a False Dichotomy".
In: Psychiatry, 14 (1951): 19-46.
1966. "Religion: Problems of Definition and Ex-
planation".
In: M. Banton, ed.: "Anthropological Approaches
to the study of Religion".
London 1966.
- Tennekes, J. 1971. "Anthropology, Relativism and Method".
Assen.
- Wallace, A.F.C. 1966. "Religion: An Anthropological View".
N.York.
- Yinger, J.M. 1970. "The Scientific Study of Religion".
London.
- Znaniecki, F. 1952. "Cultural Sciences".
Urbana, Ill.

Methodiekgroep d.d. 22-12-'72, t.h.v. prof. Hubbeling, behandeld het stuk van André Vink "religieuze ethologie: enige methodologische aspecten, bedoeld als hoofdstuk van de uit te geven bundel artikelen van de methodiekgroep.

Aanwezig: prof. Hubbeling (HB), prof. Van Baaren (VB), L. Leertouwer (LL),
K. Waardenburg (KW), bisschop Möller, A. Vink (AV), J. Oosten (JO)
K. Jenner (KJ), H. Honnef.

Afwezig: L. v. d. Bosch, H. te Velde, H. Drijvers.

Bisschop Möller speciaal welkom geheten door VB, die de hoop uitspreekt, dat de bisschop weer helemaal van zijn ziekte is genezen en van nu af aan weer op de vergaderingen in ons midden kan zijn.

Bisschop zegt hierop, dat dit laatste i.v.m. zijn drukke werkzaamheden en zijn toch wat problematisch blijvende lichamelijke conditie niet mogelijk zal zijn. Wil wel graag de verslagen over de werkzaamheden blijven ontvangen, maar ziet geen kans een actieve bijdrage te blijven leveren. Zal de groep wel gaarne gastvrijheid verlenen. Voor een vergadering te zijnen huize zal t.z.t. een afspraak worden gemaakt.

Na de mededeling van KW, dat een ZWO-aanvraag m.b.t. de uitgave van de bundel in behandeling is en dat de voorgestelde titel (religion and culture) al bestaat en dus gewijzigd moet worden (in culture and religion?) komt eerst aan de orde, dat een thema voor de eerstkomende werkperiode van de groep moet worden bepaald.

LL: Hier al over nagedacht en denkt aan: cross cultural comparison, en wel synchroon en diachroon. Zeer aantrekkelijk, maar de vraag of het nu al mogelijk is. VB: Wil nog wat verder gaan, niet alleen vergelijking van culturen en godsdiensten, maar ook van godsdienst met andere cultuuraspecten en vergelijking van bronnenmaterialen. Op grond van resultaten dan regels opstellen. B.v. bij de ene cultuur/godsdienst zowel beeld als tekst als bron van gegevens aanwezig. Op grond hiervan correlaties op te stellen die frequent zijn.

Bij andere cultuur/godsdienst alleen beeld als bron aanwezig. Dan zien of naar analogie bepaalde verklaringen te verwachten zijn, logisch zijn, als we vergelijking met het eerste geval.

JO: Wil wel graag centraal thema nemen en dit beperken, een methodisch frame kiezen, anders wordt het een oeverloze zaak. Stelt voor: A handbook of method in cultural anthropology, ed. by Raoul Naroll and Ronald Cohen. The natural history press, New York 1970.

VB: We moeten toch eerst inventarisatie maken? LL: beperking is noodzakelijk.

JO: Eerst een thema kiezen en zich dan vastleggen op bepaalde methode.

LL: Deze volgorde is juist want keuze methode hangt samen met/is afhankelijk van thema.

VB: Hangt toch af van de vraagstelling; verschillende methoden bij een bepaald thema mogelijk.

LL: Laten we eerst kennis nemen van de methode die JO voorstelt. Een aantal artikelen uit het genoemde boek zou dan een draad kunnen geven, er zou een flinke tijd besteed moeten worden aan het samen bestuderen van deze (of evt. andere) methode voor we zelf weer aan het werk gaan.

AV: Dit boek geeft in een logische opbouw aan hoe de CA data mathematisch te verwerken zijn; hoe dan tot classificatie is te komen, is wel erg ingewikkeld. Bundel van Frank Moore wat kleiner, eenvoudiger, heterogener ook. Verder in dit verband nog te noemen: artikel Claessen over het sacrale koningschap en een scriptie uit Utrecht (bij van Baal) over een vergelijking van 3 religies. (van Beek)

VB: Nuttig om bij voorbereiding methodes te toetsen aan bekende gevallen waar uitkomst vaststaat. Dan meest bevredigende methode kiezen.

LL: Het gaat er dus om een methode te ontwerpen voor de religieuze iconografie.

JO: Symbolisch gedrag onderzoeken. Bij formele gelijkheid gedrag zien hoe/of symbolische inhouden verschillen. Relatie symboliek-gedrag nog onuitgezocht door onze groep.

VB: Het gaat om clusters/sequenties van gedrag; onderdelen apart vergelijken heeft geen zin. Onderdelen bestaan niet op zichzelf.

JO: Een methodisch kader, en een thema is nodig. Het stellen van een hypothese is hierbij onvermijdelijk.

VB: De vraagstelling op zich zelf ligt al in vorige werk van de groep besloten.

LL: Bij onderzoek ritueel is tot nu toe het Van Gennep-schema uitgangspunt.

Dit schema blijkt een briljante vondst te zijn (bij riten een voorbereiding, een middenstuk, het eigenlijke ritueel en een uitloop). Op de breuklijnen een vacuum waar zich dit schema kan verdubbelen). Vindt je nu dit schema in het materiaal terug? Het zou zeer vruchtbaar kunnen zijn op dit soort formele dingen in te gaan. Zo nodig op grond van resultaten nieuwe hypothesen opstellen. Maar onvermijdelijk om rigoreus een methode te kiezen (over marginale bezwaren heen stappen) en zien wat haal ik uit materiaal met bepaalde methode.

JO: Valt hem bij en voegt er nog aan toe, dat het mogelijk is verschillende methoden op bepaald materiaal los te laten. Dit uit proberen kost overigens jaren! Hij stelt voor een drie of vier bijeenkomsten aan pure theorie te wijden. Wel nodig werkprocedure vast te gaan uitzoeken en vast te stellen. Zo een economischer gebruik van de creativiteit mogelijk. Uitwijdingen die weinig opleveren kunnen dan ook worden vermeden.

LL: Exegese van elkaars stukken (zoals de laatste tijd) niet zo efficient.

HB: De laatste malen de werkstukken toch al globaler behandeld.

JO: Deze groep probeert toch globaal, algemeen oriënterend tot theorievorming te komen door gedisciplineerd, gereguleerd te werken.

HB: Een of ander boek goed samen bekijken, als trainingsboek, zeer goed idee. Ook de mathematische delen bekijken, event. met hulp van iemand van mathem. inst. als blijkt dat dit nodig is om te begrijpen.

LL: Niet eenvoudig, vooral ook zware taak voor HB weggelegd hierbij.

HB: Vroeger ook zo gewerkt met de ASAmograph, na bestudering kwamen de papers. Het is nodig eerst weer eens in de theorie te duiken.

AV: Met materiaal of met methode/theorie beginnen?

JO: Met methode beginnen!

Voorstel van orde: We weten nu welke kant we uit willen. Aantal groningers moet nu met een concreet voorstel voor een procedure komen.

LL: Vraagt voorzitter kleine commissie samen te stellen. Worden: VB, HB, LL, die event. nog deskundigen horen. Het zal er op neerkomen dat eerst gedurende een waarschijnlijk vrij lange periode het boek van Naroll bestudeerd zal worden. Daarna bekijken of en in hoeverre deze CA-methoden toepasbaar zijn in de godsdienstwetenschap.

VB: Beslissing over precieze procedure niet overhaasten; event. over een voorstel nog heen en weer schrijven.

Voorstel LL aangenomen. Betreffende boek zal voor methodiegroep worden aangeschaft (budget vakgroep), JO zal zien of hij een vast aantal fotocopies van ong. 1/3 van het boek die in Leiden gemaakt zijn kan sturen ter informatie.

AV: Wijst nog eens op bundel van F. Moore als aanvulling op Cohen/Naroll.

Over naar de paper van AV,

Schrijver wijst eerst zelf even op de Engelse titel waar een verandering nodig is (methodological i.p.v. methodical) en op het probleem of voor het nederlandse "plastic" nu plastic of sculpture gebruikt moet worden in het engels. Zelf heeft hij een sterke voorkeur voor sculpture, omdat dit juist aangeeft waar het precies om gaat.

VB vraagt wie eerst het woord wil.

HB: hele paper overziende:

Op blz. 2/3 heeft AV het over cultuur en gedrag, citeert Nadel en treedt in discussie met LL. Nadel en LL stemmen overeen; AV stemt met Nadel in, maar niet consequent want plaatst eigen ideeën tegenover LL. Vraagt ook naar preciese gebruik term "taxonomie".

Op blz.5 staat een aantal definities van cultuur. AV kondigt aan deze als uitgangspunt te nemen, maar ze stemmen niet overeen. Geeft toch moeilijkheden.

Op blz. 9 staat een schema theorie/macrotheorie. Merkt op dat dit parallel loopt met schema in eigen artikel in de bundel: basic statements/ordening hierin general theorie. Verder ziet hij een fundamentele moeilijkheid, een controversale zelfs, in de aanneming van het cultural materialism als strategie op deze wijze. In het citaat op blz 10/11 uit Harris wordt gesteld dat er een eenzijdige afhankelijkheid tussen technologie, materieel-culturele omstandigheden en sociaal-culturele systemen. Een bepaalde vorm van het eerste zal onvermijdelijk leiden tot een bepaalde vorm van het tweede.

Maar hoe zijn de verschillende technologieën dan ontstaan, toch door menselijke geest geproduceerd?

AV: Wijst erop dat bij de behandeling van de fieldtheory, verderop in de paper deze eenzijdige stelling wordt gerelativeerd en daar wordt gewezen op de terugkoppeling, de wisselwerking tussen technologie en soc.cult-systemen. De verhouding is wel "afhankelijk" te noemen maar het ene komt niet noodzakelijkerwijs, theoretisch en praktisch vóór het andere.

LL: Kan 3 delen in de paper onderscheiden:

1e deel: hierin wordt gepleit voor een macro-theorie. Probeert zoveel mogelijk theorieën te behouden en tot één geheel te maken; d.w.z. methodologisch deel.

2e deel: strategie aan de orde (cultural materialism) LL het gevoel dat AV hier het methodologisch terrein verlaat en terecht komt bij de ideologie.

3e deel: ontwikkeling van classificatie-theorieën. Volgens LL de resultaten hiervan denkbaar zonder het 2e deel.

Er vanuit gaan dat macro-theorie nodig is. Dit beperken tot formeel schema?

Dit niet mogelijk, ook een strategie nodig stelt AV. Deze noodzakelijkheid is in de resultaten niet terug te vinden, volgens LL.

JO: Zijn vragen hiervan in het verlengde. Het gaat om de relatie macro-theorie/classificatie. Via deze theorie tot randvoorwaarde te komen?

Algemeen probleem: het methodisch primaat van het gedrag. LL gaat hierin niet zover als AV. JO kan dit primaat bij classificatie van iconografisch materiaal niet volgen, lettend op de resultaten.

AV: paper vanuit de praktijk van de dokumentatie geboren, en als vervolg op de paper van LL. Het gaat erom een eerste richting aan te geven, een beperkte aanzet te maken.

JO: Je komt in een moeilijke positie. Je redeneert in voetspoor van Marvin Harris minder genuanceerd dan LL. Hoe is overigens de link met religieus gedrag?

LL: Theorie van Marvin Harris levert niets specifiek op voor religieus gedrag, om dit te kunnen onderscheiden van ander gedrag.

KJ: Sluit zich hierbij aan. AV hinkt in paper op twee gedachten; hij spitst de theorie van LL toe en 2e probeert een taxonomie voor religieus gedrag te ontwerpen. Stelt hierbij het methodisch primaat van gedrag. Maar gedrag is toch de resultante van een hoop factoren, o.a. motivaties. Een preciese definitie van gedrag is nodig.

Hoort AV bij de behavioristische school?

AV: Ik bemoei me niet met de controversale hierover in mijn paper. Gaat niet verder dan een beschrijving.

!J: AV knoopt bij Nadel aan. Moet je cultuur zo inperken tot "Stand. beh.patterns?"

Er zijn toch ook niet-gestand. vormen van gedrag?

AV: Ze horen er inderdaad ook bij, maar def. Nadel zo handig operationeel te maken. Realiteit buiten die def. hoort erbij maar def. blijft bruikbaar.

LL: Belangrijk punt van discussie. Hoe in zo'n geval def. operationeel te maken? Bij AV def. zowel erg verdedigd als zomaar opzij gezet.

PAUZE

KW: Waarom theorie Harris zo goed? waarom niet een andere?

Het "ethology" in de titel. Is dat amerikaans? In Webster niet te vinden.

AV: Term uit dierpsychologie, n.a.v. deze term artikel direct te plaatsen.

KW: Vindt een noot over dit begrip noodzakelijk bij het artikel. VB zal nog aan Baerendszader naar de term vragen.

KW komt nog even op de titel van het boek terug. Het zou dus "Culture and Religion" worden, maar in de titels van de aparte artikelen vindt je hiervan niets terug.

AV: Zouden we niet zeggen: Religion as culture?

LL: Auteurs hangen niet aan de titel(S). Andere mogelijkheid is bv. nog: Religion, Culture and Methodology.

AV: LB tegen hem nog enkele opmerkingen gemaakt, maar deze reeds verdisconteerd in de gestelde vragen.

Hete hangijzer blijkt de Cultural Materialism Strategy.

Opmerking van HB hierover Nadel: onvoorspelbaar gedrag, niet bij theorievorming betrokken. Theorie aan gestand. gedrag ontleend. Andere niet uitgesloten mogelijkheden worden opengelaten. Bij voorbaat uitzonderingen toelaten.

Dingen die eenmalig in een godsdienst voorkomen blijven uiteraard problematisch, criterium "recurrent" moet toch uitgangspunt blijven.

LL: Vindt aanval van AV op hem onterecht, tenminste als deze denkt, dat LL sommig gedrag tot de metafysica, de speculatie rekent.

LL: Vat nog even samen wat de belangrijkste kritiekpunten op AV-paper zijn: 1e: het methodisch primaat van het gedrag, en 2e. de theorie van Marvin Harris.

AV: Verschillende definities gebruikt om terrein af te bakenen. Juist verschillende, die elkaar niet helemaal dekken en zelfs in tegenspraak zijn gebruikt, om in dit speciale geval zover mogelijk te komen en bv. tot het methodisch primaat van het gedrag te komen. Alle definities kunnen wel onder een noemer gebracht worden, nl. omdat ze het symbolisch karakter van cultuur primair stellen. Methodisch primaat van het gedrag noodzakelijk om toegang te krijgen tot de verschijnselen.

LL: Is na het kiezen van dit uitgangspunt nog een verandering van de, volgens hem ideologische à la Harris, optiek mogelijk? Wat is precies de functie van dit primaat?

AV: Het is een ervaringsfeit, naar voren gekomen tijdens het werken met de bakken in de documentatie. Op alle foto's staan dingen die mensen doen of gemaakt hebben. Dit primaat de enige weg die op dit moment beschikbaar is.

JO: AV bakent gedrag af van voorstelling op een wijze die hem niet bevalt. De classificatie van AV toch alleen maar mogelijk als hij uitgaat van voorstellingen. Het gedrag wordt beschreven in termen van voorstellingen.

LL: Stel we hebben een plaatje van een man, die een mes boven een koe houdt. De omgeving staat er niet op; er is dan niets van deze afbeelding te zeggen. Er is een serie afbeeldingen van de sequens van dit gedrag nodig om tot beschrijving, interpretatie, classificatie te komen.

Een sequens van handelingen is nodig om een gedragspatroon op te stellen.

KJ: Nu wordt juist de vraag van JO van belang: concepts blijken nu primair te zijn. Hoe lost een onderzoeker dit op?

AV: Ik blijf erbij, dat de activiteit de beste toegang geeft tot het materiaal

JO: AV kiest voor een classificatie naar het gebruik, dit toch te beperkt? Op deze manier is er niet achter de concepties te komen, die met het onderzochte (noemt als voorbeeld een Eskimo-masker) samenhangen.

Wil AV met deze classificatie het materiaal ordenen, direct aansluitend op een theorie?

AV: Ziet zijn werk meer empirisch, vooruitlopend op een theorie, die er nog niet is.

LL: Harris geeft toch een theorie?

AV: Deze theorie geeft hoogstens wat aanknopingspunten.

JO: Ik bedoel: het is problematisch te werken met te beschrijven algemene begrippen; dit is een algemeen, godsdienstwetenschappelijk probleem.

Een verbreding van de documentatie naar een godsdienstwetenschappelijke theorie geeft deze problemen in hoge mate.

LL: Wat nu de reden voor verschil in de stukken van LL en AV?

LL pakt een in deze wetenschap verwaarloosd stukje terrein, nl. het gedrag, aan. Doet hij dit nu toch nog te bescheiden als men gaat kijken hoe de theorie in de praktijk, nl. bij de ordening van de documentatie werkt?

AV: In de CA is de religie een verwaarloosd terrein, er is een tekort aan theorie om in de godsdienstwetenschap snel tot grote resultaten te komen met behulp van die CA-theorie.

KW en bisschop Möller vertrekken nu per taxi

Er bestaat een fenomenologische classificatie aan de hand van concepts.

Concepts moeilijk te vermijden, maar als ze het voornaamste uitgangspunt vormen blijkt dat gewoonlijk tot weinig te leiden.

LL: Zo redenerend is het gedrag niet een methodisch primaat, maar meer een voorkeur; geboren uit de praktijk van de dokumentatie.

AV: Ik ga wel iets verder, ik probeer deze voorkeur uit te bouwen, ook theoretisch, tot een primaat. Bij mijn komst was de dokumentatie geclassificeerd via vormcriteria en met oude termen (uit de fenomenologie) was er een zekere ordening aangebracht.

AV blijkt nu met deze classificatie niet ver te komen en LL suggereert hem het gedrag eens als uitgangspunt te nemen. Bij LL een pragmatisch idee. De fenomenologie had een te slordige terminologie, LL suggestie intuïtief en met een praktische betekenis.

LL: Waarom nu een praktische voorkeur omzetten tot een methodisch primaat? Dat is een hele stap.

AV: Ik ga toch niet verder dan het methodische aspect, uit de praktijk geboren?

JO: Kun je dan niet bij de beschrijving beginnen en niet bij de theorie?

VB: Dit hebben we eerst gedaan, maar de dokumentatie bleek daarbij ontoegankelijk. Maar in deze fase van gebrek aan theorie is het toch het beste nog niet dat primaat te stellen, maar meer op de wat bescheidener LL-manier het gedrag als uitgangspunt kiezen.

AV: Mijn primaat komt hierop toch ook neer? Alleen vanuit deze voorkeur is het mogelijk kruisverwijzingen te maken binnen het kader van de dokumentatie.

LL: N.a.v. de opmerking van VB moet ik wel stellen, dat mijn voorkeur op een ander theoretisch niveau ligt dan het primaat van AV. Dit laatste is in eerste instantie gesteld op het beperktere terrein van het kunnen terugvinden van de dia's/foto's. Mijn voorkeur heeft betrekking op de hele godsdienstwetenschap.

JO: Een beperking tot alleen "het kunnen terugvinden" is natuurlijk niet mogelijk. Bij de poging een systeem te ontwerpen voor een beperkt gebied, kom je automatisch voor theoretische vragen te staan, ga je onvermijdelijk theorie bedrijven.

LL: Juist omdat dit het geval is , moet je uitkijken voor dogmatische stellingen.

JO: Hele discussie komt waarschijnlijk ook door het gedrag van AV, de ponerende wijze, waarop hij alles stelt. Manier van stellen veronderstelt eigenlijk een theorie die er niet is, in ieder geval niet wordt gegeven.

Wat wettigt eigenlijk theoretisch het methodisch primaat van gedrag, we worden in het duister gelaten over de grondslag ervan. Wellicht is deze metafysisch marxistisch.

AV: Bestrijdt dat marxisme als methode metafysisch is en stelt nog eens, dat hij verschillende definities van cultuur als uitgangspunt heeft genomen om de grondslag aan te geven.

VB: Vroegere godsdienstwetenschap toch niet helemaal in de vuilnisbak gooien, er zijn toch ook bruikbare zaken bij.

Men is wetenschappelijk noch geholpen door een classificatie via de voorstellingen, noch door die volgens het gedrag alleen. Het gaat er bij de classificatie om een zinvol verband te leggen tussen gedrag, artefacts en voorstellingen. Dan is ze pas echt bruikbaar. Als je één uitgangspunt teveel primair stelt, kom je bij een volgende fase in de classificatie in moeilijkheden. Gedrag is bovendien niet precies genoeg indeelbaar.

AV: Zo een volgende fase in de facettenclassificatie.

LL: Dan methodisch primaat gedrag toch niet meer nodig?

AV: Juist wel!

Besloten wordt de volgende vergadering te wijden aan:

1. de behandeling van het door de ingestelde commissie tegen die tijd geformuleerde voorstel voor verdere activiteiten van de methodiegroep;
2. de marxistische vraag, die nu is blijven hangen, nader aan de orde te stellen.